

בס"ד

פרשת "קדושים תהיו" - "רוב גופי תורה תלוים בה" לפרשת קדושים (ע"פ שעורו של הרב טרגין)

כל אדם ראוי לכך וזוכה לזה, כי אם חד בדרא או תרי בדרא (=אחד או שניים בדור), ויתרשלו על ידי כן מלעלות בסולם השלמות בתורה ובמצוות ובהתנהגות בחסידות; אך לא כן הוא, כי אין בישראל מי שלא ישיג, אם ירצה לעלות בתורה ובחסידות עד הגיעו למדרגת קדוש; על כן להורות זה, הקהיל את כולם להורותם, כי כל העדה מוכנים לכך. ולא תאמר שתדבר אל כל העדה, כדי שבכללם ישמעו המוכנים שבתוכם, כי הנה אליהם כולם תהיה האמירה, שתיאמר אליהם: "קדושים תהיו".

8. רש"י הירש

"דבר אל כל עדת בני ישראל – מצאנו כעין זה רק במצוה הראשונה שנתנה לישראל במצות קרבן פסח (שמות י"ב ג'). בפרוש נאמר שם למשה ואהרן לומר מצוה זו אל כל העדה, ולא מצאנו כן במצוה אחרת – אלא כאן בלבד (וכן בציווי על המשכן נאמר – ויקהל משה את כל עדת בני ישראל).

אכן מצות קדושים תהיו מצווה על הדרגה העליונה המוחלטת של שלמות אנושית מוסרית, ובדין שתאמר אל כל אחד בפירושו. כל אדם – ללא הבדל מעמד ומין, גיל וגורל – נועד להשיג את הדרגה המוסרית העליונה. אין אדם שקריאה זו פונה אליו ביחוד. כולנו חייבים להיות קדושים"

9. רש"י פרק י"ט פסוק א'

קדושים תהיו. הוּו פרושים מן העריות ומן העבירה, שכל מקום שאתה מוצא גדר ערוה אתה מוצא קדושה. "אישה זונה וחללה וגו' אני ה' מקדשכם" (ויקרא כא, ז-ח). "ולא יחלל זרעו, אני ה' מקדשו" (ויקרא כא, טו). "קדושים יהיו, אשה זונה וחללה וגו'" (ויקרא כא, ו-ז):

10. אור החיים הקדוש

"מה הוא המכוון של מצווה זו? ונראה שבא הכתוב לתת עשה על העריות שציווה עליהם בפרשה הקודמת בלאו. הוסיף עליהם עשה לעבור עליהם גם בעשה".

11. שמות י"ט

י ויאמר יהוה אל-משה לך אל-העם, וקדשתם היום ומחר; וכבסו, שמלתם. יא והיו נכנים, ליום השלישי: כי ביום השלישי, יבנה יהוה לעיני כל-העם--על-הר סיני. יב והגבלת את-העם סביב לאמר, השמר לך עלות בְּהָר ונגע בקצהו: כל-הנגע בְּהָר, מות יומת. יג לא-תגע בו יד, כי-סקול יסקל או-יָרֶה יִרְה--אם-בְּהִמָּה אם-אִישׁ, לא יחיה; בְּמִשְׁךְ, הִיבֵל, הִמָּה, יַעֲלוּ בְּהָר. יד וירד מִשֶׁה מן-הָהָר, אל-הָעָם; ויקדש, את-הָעָם, ויכבסו, שמלתם. טו ויאמר, אל-הָעָם, הִיוּ נְכִינִים, לְשִׁלֵּשֶׁת יָמִים: אל-תִּגְשׁוּ, אל-אִשָּׁה.

12. הרמב"ן על פרק י"ט פסוק א'

אבל בתורת כוהנים (פרשתא א, ב) ראיתי סתם, פרושים תהיו. וכן שנו שם (שמיני פרק יב, ד), "והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני" (ויקרא יא, מד), כשם שאני קדוש כך אתם תהיו קדושים, כשם שאני פרוש כך אתם תהיו פרושים. ולפי דעתי אין הפרישות הזו לפרוש מן העריות כדברי הרב, אבל הפרישות היא המזכרת בכל מקום בתלמוד, שבעליה נקראים פרושים. והענין כי התורה הזהירה בעריות ובמאכלים האסורים, והתירה הביאה איש באשתו ואכילת הבשר והיין, אם כן ימצא בעל התאווה מקום להיות שטוף בזימת אשתו או נשיו הרבות, ולהיות בסובאי יין בזוללי בשר למו (על פי משלי כג, כ), וידבר כרצונו בכל הנבלות, שלא הזכיר איסור זה בתורה, והנה יהיה נבל ברשות התורה. לפיכך בא הכתוב, אחרי שפירט האיסורים שאסר אותם לגמרי, וציווה בדבר כללי שנהיה פרושים מן המותרות.

1. ויקרא פרק י"ט

ב דבר אל-פל-עדת בני-ישראל ואמרת אליהם קדשים תהיו כי קדוש אני יהוה אלהיכם.

2. בויקרא רבה כ"ד-ה'

"תני רבי חייה- פרשה זו נאמרה בהקהל מפני שרוב גופי תורה תלוין בה.

ר' לוי אמר מפני שעשרת הדברות כלולין בתוכה:

"אנכי ה' אלקיך" – וכתוב הכא "אני ה' אלוהיכם"

"לא יהיה לך אלקים אחרים" – וכתוב הכא "ואלהי מסכה לא תעשו לכם"

"לא תשא" – וכתוב הכא "ולא תשבעו בשמי לשקר"

"זכור את יום השבת" – וכתוב הכא "את שבתותי תשמורו"

"כבד את אביך ואת אמך" – וכתוב הכא "איש אמו אביו תיראו"

"לא תרצח" – וכתוב הכא "לא תעמוד על דם רעך"

"לא תנאף" – וכתוב הכא "מות יומת הנואף והנואפת"

"לא תגנוב" – וכתוב הכא "לא תגנובו"

"לא תענה ברעך עד שקר" – וכתוב הכא "לא תלך רכיל בעמך"

"לא תחמוד" – וכתוב הכא "ואהבת לרעך כמוך"

3. שמות ל"ד

(כט) ויהי בְּרִדַּת מִשֶׁה מִהָר סיני וְשָׁנִי לַחַת הַעֲדַת בְּיַד מִשֶׁה בְּרִדְתּוֹ מִן הָהָר וּמִשֶׁה לֹא יָדַע כִּי קָרַן עוֹר פָּנָיו בְּדַבְּרוֹ אֹתוֹ: (ל) וַיֵּרָא אֶהָרָן וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת מִשֶׁה וְהָנֶה קָרַן עוֹר פָּנָיו וַיִּירָאוּ מִגִּשְׁתֵּי אֱלֹהֵי: (לא) וַיִּקְרָא אֲלֵהֶם מִשֶׁה וַיִּשְׁבּוּ אֵלָיו אֶהָרָן וְכָל הַנְּשָׂאִים בְּעֵדָה וַיִּדְבֵּר מִשֶׁה אֲלֵהֶם: (לב) וְאַחֲרֵי כֵן נִגְשׂוּ כָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּצְוֶם אֶת כָּל אִשָּׁר דָּבַר יְהוָה אֹתוֹ בְּהָר סיני:

4. רש"י שמות פרק ל"ד פסוק ל"ב

ואחרי כן ניגשו. אחר שלימד לזקנים חוזר ומלמד הפרשה או ההלכה לישראל. תנו רבנן: כיצד סדר המשנה? משה היה לומד מפי הגבורה, נכנס אהרון שנה לו משה פרקו, נסתלק אהרון וישב לו לשמאל משה, נכנסו בניו שנה להם משה פרקם, נסתלקו הם ישב אלעזר לימין משה, ואיתמר לשמאל אהרון, נכנסו זקנים שנה להם משה פרקם, נסתלקו זקנים ישבו לצדדין, נכנסו כל העם שנה להם משה פרקם, נמצא ביד כל העם אחד, ביד הזקנים שניים, ביד בני אהרון שלושה, ביד אהרון ארבעה וכו', כדאיתא בעירובין (דף נד עמוד ב).

5. ר' אליהו מזרחי

צריכים להיות כולם יחד, שאם ייפול לקצתם שום ספק בהלכה, יהיו האחרים משיבים להם: לא כך וכך אמר בפניכם? אבל אם היו נכנסים כת אחרי כת, לא היו יכולים אנשי הכת האחת להשיב לאנשי הכת האחרת: לא כך וכך אמר לכם? מפני שהיו אומרים להם: לא אמר לנו כזה!

6. "קרבו אהרן"

נתן טעם לשינוי הזה, מפני שבכל דיבור ייחד הלימוד לכל אחד לפי מדרגתו, שהזקנים קיבלו ממנו מצפוני התורה, ובני אהרון דברים עמוקים יותר וכו', ועל זה אמר: "נכנס אהרון – שונה לו פרקו, נכנסו בניו שונה להם פרקם, נכנסו זקנים שונה להם פרקם". שלכל אחד שנה לו לפי מדרגתו, באופן שההמון קבלו גוף התורה-דהיינו הפשט שהוא הגויה, והזקנים קיבלו נשמת התורה ורוחניותה.

אולם פרשה זו שרובה מצוות שצריך לדעתם ולקיימם כפי הגוף והפשט כולם בשווה, הקהיל את כולם ביחד.

7. האלשיך הקדוש על "קדושים תהיו"

להיותו יתברך בא להזהיר את האדם על חסידות וקדושה להידמות לבוראו, ראה והנה יש בני אדם תועים מדרך השכל, באומרם, כי לא

ימעט במשגל, כענין שאמרו (ברכות כב, א) שלא יהיו תלמידי חכמים מצויין אצל נשותיהן כתרנגולין, ולא ישמש אלא כפי הצריך בקיום המצווה ממנו. ויקדש עצמו מן היין **במינוטו**, כמו שקרא הכתוב (במדבר ו, ה) הנזיר "קדוש", ויזכור הרעות הנזכרות ממנו בתורה בנח (בראשית ט, כא) ובלוט (בראשית יט, לג).
וכן יפריש עצמו מן הטומאה, אף על פי שלא הוזהרנו ממנה בתורה, כמו שהזכירו (חגיגה יח, ב) בגדי עם הארץ מדרס לפרושים, וכמו שקרא הנזיר "קדוש" (במדבר ו, ח) בשומרו מטומאת המת גם כן.
וגם ישמור פיו ולשונו מהתגאל ברבוי האכילה הגסה ומן הדיבור הנמאס, כענין שהזכיר הכתוב (ישעיה ט, טז) "וכל פה דובר נבלה", ויקדש עצמו בזה עד שיגיע לפרישות, כמה שאמרו על רבי חייא שלא שח שיחה בטלה מימיו. ...

וזה דרך התורה לפרוט ולכלול בכיוצא בזה, כי אחרי אזהרת פרטי הדינין בכל משא ומתן שבין בני אדם, "לא תגנוב" ו"לא תגזול" ו"לא תונו" ושאר האזהרות, אמר בכלל "ועשית הישר והטוב" (דברים ו, יח), שיכניס ב"עשה" היושר וההשוויה וכל לפני משורת הדין לרצון חבריו, כאשר אפרש (שם) בהגיעי למקומו ברצון הקדוש ברוך הוא.

וכן בענין השבת, אסר המלאכות בלא והטרחים ב"עשה" כללי שנאמר "תשבות", ועוד אפרש זה (ויקרא כג, כד) בעזרת ה'.
ועשית הישר והטוב בעיני ה' - על דרך הפשט יאמר תשמרו מצות השם ועדותיו וחקותיו ותכוין בעשייתן לעשות הטוב והישר בעיניו בלבד. ולמען ייטב לך, הבטחה, יאמר כי בעשותך הטוב בעיניו ייטב לך, כי השם מטיב לטובים ולישרים בלבותם:
ולרבותינו בזה מדרש יפה, אמרו זו פשרה ולפנים משורת הדין. והכוונה בזה, כי מתחלה אמר שתשמרו חקותיו ועדותיו אשר צוך, ועתה יאמר גם באשר לא צוך תן דעתך לעשות הטוב והישר בעיניו, כי הוא אוהב הטוב והישר:

וזה ענין גדול, לפי שאי אפשר להזכיר בתורה כל הנהגות האדם עם שכניו ורעיו וכל משאו ומתנו ותקוני הישוב והמדינות כלם, אבל אחרי שהזכיר מהם הרבה, כגון לא תלך רכיל (ויקרא יט טז), לא תקום ולא תטור (שם פסוק יח), ולא תעמוד על דם רעך (שם פסוק טז), לא תקלל חרש (שם פסוק יד), מפני שיבה תקום (שם פסוק לב), וכיוצא בהן, חזר לומר בדרך כלל שיעשה הטוב והישר בכל דבר, עד שיכנס בזה הפשרה ולפנים משורת הדין, וכגון מה שהזכירו בדינא דבר מצרא (ב"מ קח.), ואפילו מה שאמרו (יומא פו.) פרקו נאה ודבורו בנחת עם הבריות, עד שיקרא בכל ענין תם וישר

13. ר' יונתן אייבשיץ בכירושו "תפארת יונתן"
הרמב"ן בפרשת קדושים תהיו - "קדש עצמך במותר לך" - אמנם כבר

14. רד"צ הופמן
"חמש עשרה פסקאות אלה מחולקות לשלש קבוצות שהראשונה מהן מורכבת משלש פסקאות (ב-ד'), והשניה מחמש פסקאות (ט-י"ח), והשלישית משבעה פסקאות (כ"ג-ל"ד).
בין הקבוצה הראשונה לשניה כתוב חוק הנוטר והפיגול (ה'-ח') בין הקבוצה השניה לשלישית באים חוקי הכלאים והשפחה החרופה (י"ט-כ"ב)

החלוקה לשלש קבוצות מתבארת לפי זה כך, שהחלק הראשון (ב-ד') עם הקריאה המשולשת "אני ה' אלוהיכם" מהווה את הפתיחה, כשאחריה באה הכרזת החוקים המתחלקים לשתי קבוצות: הקבוצה הראשונה (ט-י"ח) מכילה מצוות שבין אדם לחברו, ומתורוממת לבסוף אל הצו "ואהבת לרעך כמוך". החלק השני (כ"ג-ל"ד) מכיל ברובו חוקות ורק בשתי פסקאות (ל"ג-ל"ד, ל"ה-ל"ו) ניתנו צווים להתנהג בצדק ובאהבה אל הגר, וביושר במשא ומתן"

15. נחמה ליבוביץ
"אחרי שראינו את ניתוחו של רד"צ הופמן מתחזקת ההכרה שקשה מאד למצוא מה הוא הסדר לפיו סודרו המצוות, וכיצד מתחברים הדברים, ולמה הושמו אלה בצד אלה. ונלאו הפרשנים למצוא סדר ושיטתיות בהבאתם.
ושמא יש לומר, שלא רצתה התורה לערוך אותם באיזה סדר ושיטתיות הגיונית ולסווגם סיווג מסוים. **כדי שלא נאמר: הקודם במקום קודם בחשיבות.**
ורק זעיר פה זעיר שם אפשר לראות איזו סיבה לסמיכות פסוקים, ואפשר להוציא מסקנה ממיקומה של מצוה בתוך הפרק כולו"

16. מבנה המצוות בפרק י"ט לפי הרב טרגין משיבת הר עצינו

מחצית ראשונה	מחצית שנייה
<p>ג איש אמו ואביו תיראו ואת שבתתי תשמרו אני יהוה אלהיכם. ד אל תפנו אל האלילים ואלהי מסכה לא תעשו לכם אני יהוה אלהיכם. ה וכי תזבחו זבח שלמים ליהוה לרצונכם תזבחהו. ו ביום זבחכם יאכל וממחרת והנותר עד-יום השלישי באש ישרף. ז ואם האכל יאכל ביום השלישי פגול הוא לא ירצה. ח ואכליו עונו ישא פי-את-קדש יהוה חלל ונכרתה הנפש ההוא מעמיה. ט ובקצרכם את-קציר ארצכם לא תכלה פאת שדה לקצר ולקט קצירך לא תלקט. י וכרמך לא תעולל ופרט כרמך לא תלקט לעני ולגר תעזב אתם אני יהוה אלהיכם.</p>	<p>כג וכי-תבאו אל-הארץ ונטעתם פל-עץ מאכל וערלתם ערלתו את-פריו שלש שנים יהיה לכם ערלים לא יאכל. כד ובשנה הרביעית יהיה פל-פריו קדש הלולים ליהוה. כה ובשנה החמישית תאכלו את-פריו להוסיף לכם תבואתו אני יהוה אלהיכם. כו לא תאכלו על-הדם לא תנחשו ולא תעוננו. כז לא תקפו פאת ראשכם ולא תשחית את פאת זקנך. כח ושרט לגפש לא תתנו בבשרכם וכתבת קעקע לא תתנו בכם אני יהוה. כט אל-תחלל את-בתך להזנותה ולא-תזנה הארץ ומלאה הארץ זמה. ל את-שבתתי תשמרו ומקדשי תיראו אני יהוה. לא אל-תפנו אל-האבות ואל-הידענים אל-תבקשו לטמאה בהם אני יהוה אלהיכם.</p>
<p>יא לא תגנובו ולא-תכחשו ולא-תשקרו איש בעמיתו. יב ולא-תשבעו בשמי לשקר וחללת את-שם אלהיך אני יהוה. יג לא-תעשק את-רעך ולא תגזל לא-תליו פעלת שכיר אתך עד-בקר. יד לא-תקלל חרש ולפני עור לא תתן מכשל ויראת מאלהיך אני יהוה.</p>	<p>לב מפני שיבה תקום והדרת פני זקן ויראת מאלהיך אני יהוה. (ס)</p>
<p>טו לא-תעשו עול במשפט לא-תשא פני-דל ולא תהדר פני גדול בצדק תשפט עמיתך. טז לא-תלך רכיל בעמיתך לא תעמד על-דם רעך אני יהוה. יז לא-תשנא את-אחיך בלבבך הוכח תוכיח את-עמיתך ולא-תשא עליו חטא. יח לא-תקום ולא-תטור את-בני עמך ואהבת לרעך כמוך אני יהוה.</p>	<p>לג וכי-יגור אתך גר בארצכם לא תונו אותו. לד פאזרח מכם יהיה לכם הגר הגר אתכם ואהבת לו כמוך כי-גרים הייתם בארץ מצרים אני יהוה אלהיכם. לה לא-תעשו עול במשפט במדה במשקל ובמשורה. לו מאיני צדק אבני-צדק איפת צדק והיו צדק יהיה לכם אני יהוה אלהיכם אשר-הוצאתי אתכם מארץ מצרים. לו ושמרתם את-כל-חקתי ואת-כל-משפטי ועשיתם אתם אני יהוה. (פ)</p>

17. שמות פרק כ'

כב ושמרתם את-כל-חקתי ואת-כל-משפטי ועשיתם אותם ולא-תקיא אתכם הארץ אשר אני מביא אתכם שמה לשבת בה. כג ולא תלכו בחקות הגוי אשר-אני משלח מפניכם כי את-כל-אלה עשו ואקץ בם. כד ואמר לכם אתם תירשו את-אדמתם ואני אתנגנה לכם לרשת אתה ארץ זבת חלב ודבש אני יהוה אלהיכם אשר-הבדלתי אתכם מן-העמים.

18. שמות פרק י"ח

כו ושמרתם אתם את-חקתי ואת-משפטי ולא תעשו מכל התועבות האלה האזרח והגר הגר בתוכם. כז כי את-כל-התועבות האל עשו אנשי-הארץ אשר לפניכם ותטמא הארץ. כח ולא-תקיא הארץ אתכם בטמאכם אתה כאשר קאה את-הגוי אשר לפניכם. (כט) כי כל אשר יעשה מכל התועבות האלה ונכרתו הנפשות

19. מבנה כיאסטי של פרק כ'

- א - עונש על עבודת המולך ואוב וידעוני (כ; א-ו).
 | ב - "והתקדשתם והייתם קדשים" (כ; ז).
 | | ג - "ושמרתם את חקתי" [הקדמה לעריות] (כ; ח).
 | | | ד - פרטי דיני עריות (כ; ט-כא).
 | | ג - ושמרתם את כל חקתי" [סיכום] (כ; כב-כג).
 | ב - "...והייתם לי קדשים כי קדוש אני ה' " (כ; כד-כז).
 א - עונש על אוב וידעוני (כ; כז).

20. דברים י"ח

(ט) כי אתה בא אל הארץ אשר יהוה אלהיך נתן לך לא תלמד לעשות פתועבת הגוים ההם: (י) לא ימצא בך מעביר בנו ובתו באש קסם קסמים מעונו ומנחש ומכשף: (יא) וחבר חבר ושאל אוב וידעני ודרש אל המתים: (יב) כי תועבת יהוה כל עשה אלה ובגלל התועבת האלה יהוה אלהיך מוריש אותם מפניך: (יג) תמים תהיה עם יהוה אלהיך: (יד) כי הגוים האלה אשר אתה יורש אותם אל מעעניי ואל קסמים ישמעו ואתה לא כן נתן לך יהוה אלהיך: (טו) נביא מקרבך מאחיך כמני יקים לך יהוה אלהיך אליו תשמעו:

21. הרב ליבטאג

"כל אומה - ומנהיגיה הרוחניים. כדי להיות עם קדוש עלינו להקפיד שלא ללכת אחר אלה הימורזים הליכים' לרוחניות - בהעלאת אוב, בקריאה בכף היד וכו'. כעמו של הקב"ה עלינו להכיר בעובדה שגורלנו נתון בידי הקב"ה בלבד ונקבע כתוצאה ישירה של מעשינו. האמונה שהכול קבוע מראש או שניתן לגלות את צפונות העתיד על ידי העלאת אוב וכדומה סותרת את יסוד היהדות ואת אמונתנו בהשגחת ה', התלויה ישירות במעשינו [ראה קריאת שמע, ואכמ"ל]."

22. ויקרא פרק כ'

כז ואיש או-אשה פי-יהיה בהם אוב או ידעני מות יומתו באבן ירגמו אתם דמיהם בם.

23. ויקרא פרק י"ט

ד אל-תפנו אל-האלילים ואלהי מסכה לא תעשו לכם אני יהוה אלהיכם.
 לא אל-תפנו אל-האבת ואל-הידענים אל-תבקשו לטמאה בהם אני יהוה אלהיכם.

24. ויקרא פרק י"ח

כד אל-תטמאו בכל-אלה כי בכל-אלה נטמאו הגוים אשר-אני משלח מפניכם. כה ותטמא הארץ ואפקד עונה עליה ותקא הארץ את-ישביה. כו ושמרתם אתם את-חקתי ואת-משפטי ולא תעשו מכל התועבות האלה האזרח והגר הגר בתוכם. כז כי את-כל-התועבות האל עשו אנשי-הארץ אשר לפניכם ותטמא הארץ. כח ולא-תקיא הארץ אתכם בטמאכם אתה כאשר קאה את-הגוי אשר לפניכם. כט כי כל-אשר יעשה מכל התועבות האלה ונכרתו הנפשות העשות מקרב עמם. ל ושמרתם את-משמרתתי לבלתי עשות מחקות התועבות אשר נעשו לפניכם ולא תטמאו בהם אני יהוה אלהיכם.

25. ויקרא פרק י"ח

א ונדבר יהוה אל-משה לאמר. ב ואל-בני ישראל תאמר איש איש מבני ישראל ומן-הגר הגר בישראל אשר יתן מזרעו למלך מות יומת עם הארץ ירגמהו באבן. ג ואני אתן את-פני באיש ההוא והכרתי אתו מקרב עמו כי מזרעו נתן למלך למען טמא את-מקדשי ולחלל את-שם קדשי. ד ואם העלם יעלימו עם הארץ את-עיניהם מן-האיש ההוא בנתו מזרעו למלך לבלתי המית אתו. ה ושמתי אני את-פני באיש ההוא ובמשפחתו והכרתי אתו ואת כל-הזנים אחריו לזנות אחריו המלך מקרב עמם.

ז ואשה אשר תקרב אל-כל-בהמה לרבעה אתה והרגת את-האשה ואת-הבהמה מות יומתו דמיהם בם.

26. הרמב"ן על הפסוק "עם הארץ ירגמהו באבן"

וזה טעם, עם הארץ ירגמהו באבן (פסוק ב). כי לא אמר מות יומת באבן ירגמו אותו כאשר אמר בכולן, אלא הזכיר עם הארץ, לומר שכל אנשי הארץ כל ישראל חייבין להקדים ולסקלו, כי לכולם יזיק, כי גורם לשכינה שתסתלק מישראל. לכך תרגם אונקלוס, עמא בית ישראל, כי "הארץ" ירמוז לכל ארץ ישראל, לא לארץ אשר העובד יושב בה. וכענין, כי לי הארץ (להלן כה כג):

27. רש"י

מות יומת - , (תי"כ) בב"ד ואם אין כח לבית דין עם הארץ מסייעין אותן
 עם הארץ - , (תי"כ) עם שבגיננו נבראת הארץ ד"א עם שעתידין לירש את הארץ ע"י מצות הללו

28. שמות ו'

(ה) וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבדים אתם ואזכר את בריתי: (ו) לכן אמר לבני ישראל אני יהוה והוצאתי אתכם מתחת סבלת מצרים והצלת אתכם מעבדתם ונאלתי אתכם בזרוע נטויה ובשפטיים גדלים: (ז) ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלהים וידעתם כי אני יהוה אלהיכם המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים

29. ויקרא פרק כ'

"והייתם לי קדשים כי קדוש אני ה', ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי"